

Nr 501

Av herr **Werner m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.*

Allmän enighet torde råda om att det nuvarande taxeringsförfarandet företer vissa brister, varför åtgärder torde vara av behovet påkallade för åstadkommande av en effektivare taxering. Vi kan därför i huvudsak ge vår anslutning till det i propositionen nr 160 framlagda förslaget till ändrade regler om uppgiftsskyldighet och taxeringskontroll. Önskvärt synes dock vara att taxeringsförfarandet gives en sådan utformning, att en riktig avvägning sker mellan effektivitetsintresset och vad som betecknas såsom den enskildes rättssäkerhet. Den överarbetning av 1950 års skattelagssakkunnigas förslag till effektivare taxering, som verkställts inom departementet, har enligt vår mening i viss mån främjat en sådan bättre avvägning.

Förslag till ny taxeringsorganisation har inte upptagits i propositionen. Departementschefen framhåller, att denna fråga kräver ytterligare utredning av särskilda sakkunniga. På grundval härav skulle förslag komma att framläggas för 1956 års riksdag, varvid kan motses förslag till en omarbetad taxeringsförordning. Det lekmannainflytande, som är grundläggande för det nuvarande taxeringsarbetet, överensstämmer med principen om det svenska folkets rätt att sig självt beskatta. Det är anledning att nu understryka, att detta lekmannainflytande även för framtiden måste vara grundvalen för taxeringsarbetet, även om specialutbildad arbetskraft i större utsträckning kan bli erforderlig. Det synes oss angeläget, att man icke avtrubbar allmänhetens och de skattskyldigas känsla av delaktighet i och med ansvar för taxeringsarbetet.

Det är enligt vår mening av synnerlig betydelse, att taxeringsförfarandet utformas på ett sådant sätt, att skyddet för den enskildes rätt garanteras. Riksdagen uttalade sig 1950 för en allsidig och förutsättningslös utredning under hänsynstagande till såväl den enskildes rättssäkerhet som önskvärdheten av ökad effektivitet i taxeringsarbetet. De sakkunniga har emellertid inte diskuterat frågan om rättsskyddet för de skattskyldiga och rättssäkerheten i taxerings- och besvär förfarandet.

Det måste vara ett grundvillkor, att taxeringsförfarandet försiggår under betryggande rättsliga former. Man kan inte gärna bestrida, att parterna i taxeringsärenden ofta intager positioner med påfallande likheter

med partsställningen i civilrätts- och straffprocesser. Taxeringsproceduren är emellertid så utformad, att den skattskyldige inte har samma möjligheter att föra sin talan som motparten, kronans ombud. Den skattskyldige har inte möjlighet att direkt möta motparten, och han har icke heller garantier för att han på tillfredsställande sätt får kännedom om vad motparten anfört i ärendet. Skatteprocessen kan under sådana förhållanden inte sägas vara kontradiktorisk. Det synes oss vara nödvändigt, att förhållandena härvidlag bringas i bättre överensstämmelse med vad som gäller för civil- och straffrättsförfarandet.

För den enskildes rättsskydd är det emellertid av största betydelse att han kan få beskattningsmyndigheternas åtgärder prövade inte blott i materiellt avseende utan även i formellt. Nuvarande ordning medger härvidlag inte tillfredsställande möjligheter för den skattskyldige. Besväröförfarandet innesluter inte taxeringsarbetets prövning ur formell synpunkt. Om taxeringstjänstemannen överskrider sina befogenheter i handläggningen av ett ärende till men för den skattskyldige, har denne knappast möjlighet att på tillbörligt sätt vinna rättelse, då någon instans för klagomål mot den formella handläggningen inte finns. Härtill kommer, att taxeringsmyndigheten ej synes kunna åläggas bevisskyldighet för sina bedömanden.

Åtskilliga exempel torde kunna anföras på att taxeringstjänstemän genom den formella handläggningen förorsakat enskild person allvarlig skada. Ett upprörande fall gällde t. ex. en kvinnlig läkare i en norrlandsstad. Som kontrollåtgärd för hennes deklaration genomgicks kvittenserna i sjukkassan, varvid en felsummering skedde, som ledde till att taxeringsmyndigheten frångick deklarationen och väsentligt höjde taxeringen. Åtal följde mot den skattskyldiga. Denna, som var medveten om att deklarationen var riktig, företog på egen hand en kontrollundersökning, varvid felsummeringen i taxeringsmyndighetens undersökning framgick. Den skattskyldiga hade emellertid då tillfogats onödigt lidande och bl. a. måst avsäga sig allmänna förtroendeuppdrag. Dylika brister i taxeringsförfarandet försvagar rättsskyddet och förorsakar irritation och allmän miss-tänksamhet mot taxeringsorganisationen.

Det synes enligt vår mening nödvändigt, att den skattskyldiges rättsliga ställning stärkes i de fall där uppenbara felaktigheter begåtts av taxeringsmyndigheten. Ett besvärinstitut i detta avseende bör skapas, som gör det möjligt för den skattskyldige att även få den formella handläggningen av ett taxeringsärende prövad.

Det i propositionen framlagda förslaget till ökad uppgiftsskyldighet och taxeringskontroll synes komplicera och försvåra den skattskyldiges ställning gentemot taxeringsmyndigheterna och ofta leda till obehörigt in-

trång i privatlivets helgd. Det synes oss därför vara nödvändigt, att frågan om ett förbättrat rättsskydd för den skattskyldige i detta sammanhang tages upp till prövning i enlighet med vad vi ovan uttalat. En sådan prövning torde kunna utföras i samband med att frågan om den nya taxeringsorganisationen utredes, och förslag bör kunna framläggas för nästa års riksdag.

Såsom vi ovan framhållit är det nödvändigt, att taxeringsarbetet effektiviseras. Utökade möjligheter till taxeringsrevision är härvid av stor betydelse. Det är emellertid anledning att understryka, att resultatet av taxeringsarbetet i väsentlig mån är beroende av samverkan mellan taxeringsorganen och de uppgiftsskyldiga. Man måste därför eftersträva en sådan utformning av taxeringsförelagningen, som främjar en samverkan och i möjligaste mån förebygger motsättningar och irritation. Det är av vikt att de skattskyldiga inte besväras mer än som är nödvändigt. De befogenheter, med vilka taxeringsmyndigheternas granskningsmän enligt propositionen skulle utrustas, synes oss vara av så vittomfattande innebörd, att överdrifter, föranledda av ett missriktat fiskaliskt nit, kan skapa irritation och i hög grad försvåra det önskvärda och nödvändiga samarbetet mellan de skattskyldiga och taxeringsmyndigheterna. Den granskning av korrespondens, protokoll och andra handlingar, som taxeringsmyndigheterna enligt 57 c § i det föreliggande förslaget till taxeringsförelagning skulle ha rätt att verkställa, kan komma att framstå såsom trassliger detaljgranskning mot den enskilde. I normala fall bör sådan granskning så långt möjligt undvikas. Det bör räcka med att taxeringsmyndigheterna får granska bokföring, räkenskaper och anteckningar och därtill hörande verifikationer. Vi föreslår därför, att dessa detaljfrågor ytterligare prövas och att förslag på grundval härav förelägges först nästa års riksdag.

Emot departementschefens uppfattning att för upprätthållande av deklarationsmoralen erforderliga regler bör skapas med kännbara straffpåföljder, som drabbar dem som genom oriktiga uppgifter undandragit sig skatt, finns intet att invända. Det måste emellertid med samma skärpa understrykas, att sådan påföljd ej bör inträda i de fall då den skattskyldige uppenbarligen omedvetet eller genom okunnighet förorsakat taxeringsfelet. Den i 142 § i det föreliggande förslaget till taxeringsförelagning stadgade påföljden bör därför inte inträda, när den skattskyldige kan visa giltig ursäkt för sin försummelse. Vi föreslår, att ifrågavarande författningstext ändras i detta syfte.

Eftertaxering får, såsom departementschefen framhåller, endast tillgripas, när det konstaterats, att den skattskyldige lämnat oriktig uppgift eller på annat sätt brutit i sin uppgiftsplikt. Det bör enligt vår mening

understrykas, att klara skäl måste föreligga för tillgripande av en sådan åtgärd. Det synes oss därför önskvärt, att detta ytterligare understrykes i författningstexten. Vi föreslår därför, att i den föreslagna ändringen av kommunalskattelagen samt av förordningen om statlig inkomstskatt och förordningen om statlig förmögenhetsskatt uttryckligen skall stadgas, att eftertaxering får ske, endast då *skäligen* kan antagas, att den skattskyldige lämnat uppgifter, som varit av beskaffenhet att inte kunna läggas till grund för en riktig taxering.

Med anledning av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 160 måtte besluta,

1) att hos Kungl. Maj:t begära,

A) att frågan om den enskildes rättsskydd må i enlighet med motionens syfte upptagas till prövning i samband med ny utredning rörande taxeringsorganisationens utformning;

B) att det föreliggande förslaget till ändring av 57 c § taxeringsförordningen i enlighet med vad som ovan anförts må omprövas och förslag till författningstext föreläggas nästa års riksdag;

2) att med ändring av Kungl. Maj:ts förslag förordna,

A) att 142 § taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379) får följande lydelse:

”Den, som ej behörigen fullgör vad honom enligt 18, 19, 23, 32 a, 33 eller 34 §§, 35 § 1, 2 eller 3 mom., 35 b §, 40 a § 1, 2 eller 3 mom. eller 42 § 4 mom. andra stycket åligger, skall, därest giltig ursäkt ej kan visas för försummelsen, där ej försummelsen eljest är med straff belagd, böta högst 300 kronor. Vad nu sagts gälle — — — eller 42 § 5 mom.”

B) att i enlighet med vad som ovan anförts 62 § kommunalskattelagen, 13 § förordningen om statlig inkomstskatt samt 13 § förordningen om statlig inkomstskatt, andra stycket, må ändras enligt följande:

”Föreligga sådana omständigheter, som i föregående stycke sägs, och kan på grund av vad sålunda och i övrigt förekommit skäligen antagas, att av den skattskyldige lämnade uppgifter” etc. enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Stockholm den 19 april 1955

Osc. Werner

Ivar Nilzon

Alvar Andersson

Lars E. Andersson

Nils Theodor Larsson

i Hammarby